

't Lemels Arfgoed

OPGERICHT 17 APRIL 1997

Jaargang 5, Nummer 1/9

Juni 2002

5 jaar

5 jaar

't Arfnieuws

Oogstdag 2002

De oogstdag 2002 zal worden gehouden op woensdag 31 juli. (bij slecht weer 7 augustus).

Aanvang: 13.30 uur

Plaats: Bij de Imminkhoeve, achterzijde aan de Huusminksteeg.

Naast de demonstraties van maaien tot dorsen zullen ook weer (in beperkte mate) oude oogstwerktuigen en oude trekkers te bewonderen zijn.

Om de oude sfeer zo dicht mogelijk te benaderen en de bezoekers van buiten een goede indruk te geven van ons “Lemels verleden”, willen wij aan alle Lemelaars , die op die middag de oogstdag willen bezoeken, vragen om zich zo veel mogelijk ook in oude dracht te steken. Het zou toch een prachtig gezicht zijn, als alles wat er nog aan klederdracht in Lemele aanwezig is, op 31 juli wordt geshowd bij de Imminkhoeve?

Laten we het samen eens proberen!

Opoe's jam

De Oud-hollandse Marktdagen komen al weer dichterbij. Naast het ouderwetse wassen van kleding en het tentoonstellen van een aantal foto's, zullen ook dit jaar de potten jam niet ontbreken.

Bevindt zich bij u thuis nog een restant fruit in de diepvries waar u deze zomer niet meer aan toe komt, dan houden wij ons zeer aanbevolen om u er van te verlossen.

Het “potten-sparen”is dit jaar weer een groot succes geworden. Meer dan 500 potten zijn door u bijeen gebracht. Als we die allemaal gevuld hebben is de voorraad voor dit jaar ruim voldoende. In september hopen wij weer te starten met een nieuwe inzameling.

Hartelijk dank voor uw geweldige medewerking.

Expositieruimte

Onze vingers jeuken om een begin te maken met de verwezenlijking van onze expositieruimte. We ontvangen van u ook steeds meer oude voorwerpen en kleding om te laten zien.

Toch zullen we ons geduld nog moeten bewaren. Er zijn subsidieaanvragen naar gemeente, provincie en Brussel gestuurd als bijdragen

aan de verbouwkosten. Daarnaast zullen we ook zelf nog een bepaald percentage bij elkaar moeten zien te harken.

Maar wat in het vat zit verzuurt niet. Wij houden u op de hoogte.

5-jarig Jubileum

Ja, we bestaan al weer 5 jaar. De tijd gaat snel; zo snel dat we er zelf te laat bij stil hebben gestaan. Een opmerkelijke lezeres heeft ons zelfs een felicitatiekaartje gestuurd! Maar zoals al eerder opgemerkt: Wat in het vat zit verzuurt niet. In de donateurbijeenkomst in het najaar zullen we hier de nodige aandacht aan besteden.

Nogmaals de Euro en incasso

Zoals in het vorige nummer als vermeld zijn de donateurbijdragen voor 2002 verhoogd naar € 5,- voor inwoners van Lemele en € 7,50 voor postdonateurs. De overige bijdragen zijn omgerekend naar euro's en naar boven afgerond op € 0,50. Van de rekeningen waarvoor we zijn gemachtigd zal begin juni de bijdrage worden afgeschreven.

Wat is dit?

Deze keer heel wat meer reacties op de vraag wat het voorwerp op de foto voorstelt: Het is een uitrustingsstuk van de Duitse soldaten in de tweede wereldoorlog. Zij gebruikten dit om hun gasmasker en filters in op te bergen. Marten Immink vertelde dat hij er zelfs één in originele staat heeft. In de in mei op TV vertoonde film "De langste dag" waren de Duitse soldaten te zien met deze bussen. Iets voor ons "museum" dus!

Alle bellers en inzenders hartelijk dank.

Vanwege plaatsgebrek deze keer geen puzzeltje.

Firma Grefelman

Berend Grefelman werd op 21 februari 1912 geboren op de Belte (nu Grefeldijk 4) als boerenzoon. Zijn ouders waren Hermannus Grefelman († 1974) en Geertje Schutte († 1918). Uit dat huwelijk werden vijf kinderen geboren: Albert-Jan, Berend, Gerrit-Jan, Suzanna en Jennigje.

Hermannus Grefelman hertrouwde in 1919 met Hermina Ekkelkamp. Uit dat huwelijk werden nog eens acht kinderen geboren.

Na de lagere school werkte Berend thuis op de boerderij van zijn vader en volgde hij de avondcursussen van de Landbouwschool. Maar het trok hem niet zo aan om de hele herfst op het aardappelland te liggen om aardappels te krabben. Bovendien waren thuis nog helpers genoeg.

De handel leek hem wel wat. Vooral een eigen bedrijf trok hem wel aan, maar dan moest hij wel eerst een vak leren. Hij koos voor het molenaarsvak; dan bleef hij toch nog bij het boerenleven betrokken. Zo ging hij bij Weggeman in Marle het molenaarsvak leren. Het eerste jaar verdiende hij niets, je mocht in die tijd al blij zijn dat ze je het vak wilden leren. Later verdiende hij een rijksdaalder in de week. In 1934 op 22-jarige leeftijd begon hij met zijn eigen bedrijfje. Hij kreeg van zijn grootvader Berend Schutte een stukje grond “N’hoek”. Dat was toen D 18a, nu Lemelerweg 34. Daar liet hij een houten loods opzetten en begon hij zijn maalderij. Eerst met een dieselmotor, want dan had je niets te maken met de speruren.

Pakhuis met stenen schuur

Enige jaren later bouwde hij er een stenen pakhuis tegenaan.

Alle bestellingen werden met een transportfiets vervoerd. Ook had hij later een motor en die pakte hij zo vol dat hij er bijna zelf niet meer bij

Berend, Berendina en de kinderen

Die staat nu nog bij Berdi v.d. Hoek in de tuin. Dat pakhuis werd gebruikt voor opslag van granen en bouwstoffen. De zakken rogge van 70 kg werden daar hoog opgestapeld boven de balkenlaag wat heel zwaar werk was.

Er werd ook brandstof verkocht, de eierkolen kwamen per spoor aan op het station in Ommen. De kolen werden buiten op het erf opgeslagen. Als Berend weg moest, strooide hij er meel overheen, dan kon hij zien of er niemand bij geweest was.

Buurman Smid Seigers hield hem eens voor de gek. Hij haalde er een zak eierkolen weg en fietste er mee naar Berends vader op de Belte. Hij liet onderweg regelmatig eierkolen vallen. Toen Berend 's avonds thuis kwam en zag dat er kolen weg waren, volgde hij het spoor en kwam bij zijn vader uit. Maar die wist nergens van (de vriendschap met Hendrik Seigers bleef goed).

In die tijd werd er ook cokes geleverd aan de kerk. De hele kelder onder de consistorie werd dan volgegooid, want de verwarming werd toen gestookt met cokes.

Alles werd toen nog aan- en afgeleverd in jute zakken en die moesten geplakt en gestopt worden als ze stuk waren. Dat werd door Berend en Dina zelf gedaan. Vooral Berend was nog al 'handig' met het stoppen. Hij trok met een stuk touw in een grote platte zakkennaald het gat zo aan elkaar. De bonnen moesten opgeplakt worden. Dina kookte plaksel van dikke stijfsel. Het was een tijd van hard werken voor hen beiden. De wegen waren in die tijd slecht en als wij als kinderen mee

gingen in de vrachtwagen waren we bang dat we vast kwamen te zitten in de modder.

Toen de Schoale (de brug over het kanaal) er nog lag, was die op het laatst zo slecht, dat je er maar met heel weinig gewicht over mocht. De vrachtwagen werd dan bijna helemaal afgeladen en het veevoeder werd in kleine gedeelten naar de klanten in Schanebroek gebracht. In juli 1960 kwam Geertje van de U.L.O. en zij ging de boekhouding verzorgen. Ook werd er in die tijd aan gedacht om het hele bedrijf te moderniseren. De combine was in opkomst.

Maar het krijgen van een bouwvergunning liep niet zo soepel. De schoonheidscommissie had grote bezwaren tegen het bouwen van een silo. Wethouder Immink ging een paar keer met Berend naar Den Haag naar het Ministerie van Landbouw. Biesheuvel was toen minister en zo lukte het

om een vergunning te krijgen.

In 1961 werd de oude zaak gesloopt en er werd een moderne silo en maalderij neergezet. Deze werd in augustus 1962 geopend door Wethouder Immink met een groot feest voor de klanten. De silo was 14 m hoog plus 2.30 m voor de elevatorkop en had een inhoud van 300 ton. Aan de voorkant van de silo was een stortbak waar in één keer 7500 kg in gestort kon worden. Een elevator bracht het gestorte graan dan naar boven.

Berend Grefelman bij zijn silo

In de kelder stond een 30 pk hamermolen, ook werd er een droger aangeschaft.

Midden jaren zestig werden er ook excursies gehouden; o.a. naar Calvé-Delft. Er werd dan op de terugweg een pretpark bezocht en er werd gegeten in een hotel. Dat was in die dagen een hele happening.

Begin jaren zeventig werd er ook nog één seizoen ijs verkocht, maar dat was geen succes. Berend gaf er namelijk aanzienlijk meer weg dan dat er verkocht werden.

In 1972 is Geertje getrouwd en zij ging in Rijssen wonen, maar heeft wel de boekhouding verzorgd tot aan juli 1977. Toen is het bedrijf gesloten wegens gebrek aan opvolging.

Er werd een afscheidsreceptie gegeven, waar de burens en klanten het volgende vers voordroegen:

Hij was een molenaar, van 't boerengeslacht
Stond voor een ieder klaar, bij dag soms bij nacht
Hij hielp je altijd voort, daar weet ieder van
In de oorlog hielp hij veel, men kon terecht voor rogge en meel
Bij Berend Grefelman

Tot 1994 werden de pakhuizen verhuurd als caravanstalling.

Op 15 juli 1994 is Berend overleden.

In de herfst van 1994 werden de silo en maalderij afgebroken.

Zijn kleinzoon heeft er een huis opgebouwd.

In juli 1998 is Dina Grefelman verhuisd naar Oldenhaghen in Ommen en is het woonhuis verkocht aan de Fa. Exel.

Werkgroep geschiedenis winkels en bedrijven

Rogge, een sieraad van de landbouw

In dit stukje gaan we in op de geschiedenis van de rogge.

Geen gewas roept zoveel herinneringen op aan het verleden als rogge. De velden met de licht goudgele halmen in de volle zomerzon zijn nu een zeldzaamheid. Toen vormden ze 's zomers in de Lemeler es een onvergetelijke aanblik. Langzaam wiegend en wuivend op het ritme van de wind. Van afstand was het net alsof een zachte watergolf door het land ging. De fel blauwe korenbloemen, overigens niet gewenst voor de teelt, gaven her en der het geheel een apart accent.

Nu staat er in Nederland nog ongeveer 5000 hectare, veelal op akkerbouwbedrijven. De kans om een wuivend veld rogge bij een gemengd bedrijf of een veebedrijf in het oosten en zuiden te vinden is vrijwel verdwenen. Hoe anders was dat aan het begin van 1900. Rogge vormde met meer dan 200.000 hectare veruit het belangrijkste gewas van Nederland. Net zo belangrijk als nu de maïs. De teelt vond voornamelijk op zandgronden en in de Veenkoloniën plaats, maar ook op andere grondsoorten heeft toch op vrij grote schaal rogge gestaan tot op veengrond toe. Op de zandgrondbedrijven en bedrijven met armere veenkoloniale gronden was het een ideaal gewas. Ze worstelden met een tekort aan meststoffen. Rogge had maar weinig nodig. Een klein beetje was genoeg voor een redelijke oogst. Nog een pluspunt: rogge putte de grond niet uit, en kon verschillende jaren achter elkaar op de zelfde grond worden geteeld zonder dat de opbrengst noemenswaardig daalde. Bovendien paste het goed in het systeem dat bedrijven in

Gait Jan Klein Horsman ploegend in de es

Lemele en omstreken hanteerden. Op de leemachtige gronden langs de stroompjes en rivieren hielden de boeren het vee op grasland. De mest gebruikten ze vervolgens voor de hogere zandgronden in de es,

waar ze vooral rogge teelden.

De teelt kreeg helemaal een injectie toen rond het begin van de twintigste eeuw kunstmest op grote schaal en tegen betaalbare prijzen beschikbaar kwam.

Rogge (de Latijnse naam is *Secale cereale*) is een oud gewas dat al sinds mensenheugenis op de Nederlandse akkers staat. Het gewas behoort tot de grassen- en granenfamilie Graminae. Strikt genomen is rogge volgens de plantdeskundige een eenjarig kruid, maar niemand in de dagelijkse praktijk kijkt tegen rogge aan als een kruid. Er zijn twee varianten: winterrogge en zomerrogge, door boeren ook wel aangeduid als vroege en late rogge. Winterrogge kiemt voor de winter en gaat als plantje de winter in om in het voorjaar weer uit te groeien. Eind juli is de oogst.

Zomerrogge kiemt in het vroege voorjaar en volgt winterrogge vervolgens in de verdere ontwikkeling op korte afstand. De oogst ligt zeven tot tien dagen later. De opbrengst van zomerrogge is gemiddeld 20% kleiner dan die van winterrogge.

De inzichten bij het zaaien van winterrogge zijn in de loop der jaren flink gewijzigd. Aan het begin van deze eeuw gold september en zelfs eind augustus nog als goed tijdstip om de korrels voor de winterrogge te zaaien, terwijl later oktober en november als goed zaaitijdstip werden aangehouden. Volgens de inzichten van begin 20^e eeuw moest de rogge beslist voor de Galdagen van 16 tot 18 oktober (Sint Gallus) de grond in. Daarna brak een periode aan tot half november, in de volksmond aangeduid als de kiendagen, waarin absoluut niet gezaaid mocht worden, omdat het te nat was. Ook zouden in die kiendagen de korrels door bovennatuurlijke krachten zomaar boven de grond komen. Eind september was te vroeg, zo leerden de proeven bij de proefboerderij Aver Heino. Oktoberzaai gaf 10% meer opbrengst dan zaaien in september of november en december. Die proef maakte een eind aan het idee dat tijdens de kiendagen van half oktober tot half november niet gezaaid mocht worden.

Er bestonden een eeuw geleden nog twee methoden van zaaien: breedwerpig en op rijen.

In het laatste geval was minder zaad nodig. Per hectare breedwerpig gold 1,5 tot 4 hectoliter zaad als norm, terwijl op rijen tussen de 1,5 en 2 hectoliter voldoende was. Het breedwerpig zaaien gebeurde uit de hand vanuit een zaaivat van stro, hout en later zink. Al lopend over de akker strooide de zaaier uit de volle hand het roggezaad een tot anderhalve meter aan weerszijde. Het beste land vormden de akkers met

droge grond , zandgronden en ontgonnen heidevelden. Het rieten zaaivat werd gebruikt omdat de graankorrels hierin niet beschadigd werden door de harde bodem en randen. Het zinken zaaivat werd later ook veel gebruikt om kunstmest te strooien. Deze “Saxonia” zaaimachine is eigendom van en gerestaureerd door de heer Trip uit Lemele.

Links het rieten, rechts het zinken zaaivat

De zaaimachine is in originele staat en werd in die tijd in twee uitvoeringen geleverd. Eén voor paarden en één voor de trekker.

Bij deze zaaimachine zijn

ook nog de originele gebruiksaanwijzing en een boekje met de lijst van alle onderdelen die je kon bestellen bij deze machine.

De “Saxonia” zaaimachine

Hieronder volgt een gedeelte van het voorwoord uit de gebruiksaanwijzing.

VOORWOORD
Uitgaande van de hoge eisen, welke de moderne landbouw en een rationele fabriekage

stellen, ontwikkelden de Saxonia fabrieken de op de volgende bladzijden beschreven machines volgens de nieuwste inzichten van de tech-

niek.

100 jaar ervaring in zaaimachinebouw en beproeving in binnen en buitenland staan borg voor een goede constructie. Het is mogelijk in korte tijd de machine in een paardenmachine of machine voor driepuntsophanging om te bouwen.

De “Saxonia” trekker-zaaimachine is uitgerust met een automaat welke door de trekker-bestuurder door middel van een touw of door de man op de loopplank door middel van een voetpedaal bediend wordt en de volgende functies verricht;

1° Het heffen en laten zakken van de vorentrekkers.

2° Het in en uit zijn werk schakelen van de zaaier.

3° Het afwisselend heffen en laten zakken van de markeurs.

4° Het heffen en laten zakken van de spoorwissers (extra uitvoering).

De machine werkt dus volautomatisch en kan door één man bediend worden.

Om het volle profijt van de machine te hebben is een oordeelkundige bediening en een goede verzorging gewenst. Veel fouten en storingen kunnen voorkomen worden door de handleiding goed door te lezen.

Ook dit keer hebben we weer een voorwerp gekregen .

Het is een stro-snijmes, merk “Veldkoning”, geschonken door Rieks Jansen van de Kerkweg te Lemele, netjes ontroest ,in de verf gezet en op een plank gemonteerd.

Dit mes is afkomstig van fam. De Jong uit Heino, die gewoond hebben op Erve Davenschot te Heino.

Het mes werd in de jaren 1940 tot 1960 gebruikt om het stro in stukjes van ongeveer 25 cm te snijden. De bindsters pakten het stro bij de dorsmachine op, bonden het in bossen en daarna werd het later met dit mes in stukjes gesneden. Dit werd dan gebruikt in de stallen onder het vee. Want als je het niet in stukjes sneed was het stro veel te lang, en kreeg je het later als je met de greep de stal ging uitmesten nooit meer uit elkaar.

In het volgende nummer gaan we in op het vervolg van de rogge, n.l. het oogsten.

Ook vragen we weer of u over het roggeoogsten nog foto's hebt. Dit kunnen we dan gebruiken bij ons verhaal wat we hierover gaan schrijven.

Strosnijmes

ven. Of hebt u leuke verhalen over het oogsten dan kunt u ook contact met ons opnemen.

Het is de bedoeling dat we bij de Imminkhoeve een ruimte krijgen om oude gereedschappen te kunnen tentoonstellen. Als u nog iets voor ons heeft of aan

ons in bruikleen wilt geven, dan horen we dat graag.

Gerrit Grefelman tel. 0572-331505
Gerrit Jan Hallink tel. 0572-331774

Theehuis De Lemelerberg.

Het afgelopen jaar is het hotel op de Lemelerberg een voorwerp van gesprek geworden.

Niet alleen door het leegstaan van het gebouw en het in verval raken ervan. Ook niet door de inbraak, vernielingen en andere nachtelijke party's die het hotel ten deel viel.

Het definitief verdwijnen van het hotel hield de gemoederen bezig, tot zelfs richting de politiek en de naderende verkiezingen. Een heus actiecomité werd opgericht om de hoge heren tot andere gedachten te brengen. Tot op heden nog geen positief antwoord, maar .....

Het hotel had een niet weg te denken functie in de recreatie rondom de berg. Daarbij heeft het hotel een historie die niet zomaar vergeten kan worden. Vanuit dit laatste perspectief houdt ook 't Lemels Arfgoed de vinger aan de pols en zal proberen de archieven open te breken en alle historische feiten vast te leggen en te bewaren.

We starten met herinneringen van oud "werknemers" in of rond het hotel.

Willem vertelt .....

Willem Hesselink – onbetwistbaar thans de oudste Lemelenaar met zijn 100 jaren – kwam in 1934 te wonen op de Olde Lucashoeve. Hij zocht werk en toog naar het hotel op de berg. Na een gesprek met de toenmalige beheerder – De Jager – ging hij over het fietspad terug naar huis. Waarschijnlijk meer met de gedachten bij zijn toekomstige werk, vloog hij met fiets en al uit de laatste bocht, hetgeen een pijnlijke herinnering opleverde.

Willem kwam te werk in de "Gedachtenishoek" samen met Kooi-Jan, Roddenhof en de gebroeders Poelarends. Ze moesten de grond ompspitten, waarna er nieuw plantgoed werd gepoot. Al met al zwaar werk, hoewel de grond aardig vrij was van stenen.

Het uurloon in die tijd was niet erg hoog: 2 dubbeltjes per uur, zonder vakantiegeld. Af en toe kregen ze van De Jager een borrel.

Van De Jager weet Willem nog te vertellen dat hij een zoon had – Tjaak – die in Lemele op school ging. Bij Leestemaker haalde hij melk dat ook voor de gasten in het hotel gebruikt werd.

Later werd Derk Stegeman beheerder van het hotel. Ook voor Derk heeft Willem gewerkt, maar Derk had als vaste slogan: "het mag niet teveel kosten!".

Van Derk kon er geen borrel af, wel zo nu en dan een appel. Regelmatig moest Willem de beerput leegmaken. De inhoud werd in het bos gegooid, hetgeen nu nog wel te zien moet zijn .... Als er een auto kwam bij het hotel, kreeg Willem de opdracht zich niet te laten zien. De Heidemij mocht namelijk niet weten dat Willem hand en span diensten verrichtte. Er stopten ook bussen met vakantie-gangers bij het hotel. Willem kreeg dan wel eens de vraag: "Kun jij wel werken voor deze baas? Wij krijgen als buschauffeurs nooit wat!" Als Derk Stegeman samen met zijn partner Jo op vakantie ging, stond er een groot bord voor het hotel : "Wegens verbouwing gesloten!" De etenswaren die Derk overhield van het verzorgen van de gasten, werden opgepeuzeld door een varken, dat hij erop na hield. Iets wat nu uit den boze is!

Adri Pouw

Wat is de mode?

Wie 't breed hef, kan 't breed loaten hangen!

Dit gezegde werd nogal eens gebruikt als ze het over de vele rokken hadden die er werden gedragen. Door de vele rokken werden de dames zeer breed om de heupen. Wie veel geld had droeg veel rokken, minimaal waren dit er drie. 's Winters werden er natuurlijk meer rokken gedragen dan 's zomers. Men droeg over het ondergoed rok 1: de baaienrok. Dit was een zachte rode rok. Daarna rok 2 een gestreepte rok. De kleur van de strepen hing af van de smaak van de draagster. Zwart/wit gestreept of blauw/wit gestreept. Daarover ging rok nummer 3. Ging men naar de kerk of naar feesten, dan droeg men als nummer 3 de damasten rok. Dit was een prachtige rok met ingeweven motief. Men had ze in veel verschillende motieven en prijsklassen. Het was eigenlijk jammer dat daarover rok nummer 4 ging. De bovenrok. Deze hoorde meestal bij het liefje of het jak, zodat het samen één geheel vormde. Er was ook nog een 5e rok, dit was een linnenrok. Deze werd vaak gedragen als tussenrok; de kleur van deze rok was zwart en werd gemaakt van het vlas dat men zelf verbouwde. Ze noemden dit ook wel een vief-schaft. Dit werd zo genoemd omdat deze stof op een bepaalde manier

*Oude en "nieuwe" dracht
(foto mevr. Scholten, Zandeinde)*

geweven werd. Dan was er nog een 6de rok, de stiefrok. Deze was gemaakt van stug gewolkt materiaal. Voor alle rokken gold: zoveel mogelijk plooiën, al naar gelang de ‘oude sok’ het toeliet, want “wie’t breed hef löt ’t breed hangen”. Onder aan de rokken werd een stootrand genaaid. Dit was een stevige biesrand, soms met korte franje, zodat de rok onderaan niet doorsleet. Er werd nieuwe band aan gezet als de oude versleten was. Om die reden werd er ook op de onderste 15 tot 20 cm van de rok, voering genaaid. De bovenrok was altijd net iets langer dan de andere rokken. Hierover ging nog weer een schort. Vandaar dat je op oude foto’s altijd van die breed geheupte dames ziet, terwijl ze toen veel smaller waren dan tegenwoordig. Naar aanleiding van deze rokken hebben we nog enkele vragen:

- hoe werd de viefschaft precies geweven en van welk materiaal?
- van welke stof werd een stiefrok gemaakt?
- wanneer werden deze rokken gedragen en in welke volgorde?

Wij willen graag uw reacties horen.

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

De kleerkiste.

In dit rubriekje willen wij vertellen wat wij hebben gekregen of in bruikleen aan ons is toevertrouwd. We beginnen met wat we het eerst hebben gekregen.

In het voorjaar van 2000 kregen wij van mevr. Dogger-Hulsink een liefje met bijbehorende rok en ceintuur, alles versierd met kraaltjes, een zwarte schort, een damasten onderrok, daags blauw liefje, een zwart jak, een wit mussie en een wollen omslagdoek.

In dat zelfde jaar kregen we van de fam. KleinHorsman-Manenschijn een 3-delig heren kostuum, dat door de heer G J Manenschijn voor het eerst is gedragen bij zijn huwelijk in 1918. Ook kregen wij van hen 2 brandweerbretels en een gestreepte rok.

We willen deze gevers hierbij nogmaals hartelijk bedanken.

Volgende keer meer!

Boerderij familie Boezelman

Op zoek naar de historie rondom boerderijen zijn we op bezoek geweest bij de familie Boezelman aan de Doornsteeg.

Deze boerderij moet volgens de verhalen rond 1880 gebouwd zijn.

Uit de registratie van het jaar 1870 van huis-en veldnamen in Archem wordt dit erf reeds genoemd als het Kleine Ligtenbelt of Lap Jans.

Op een landkaart uit 1883 van Lemele en omgeving is inderdaad een boerderij op die plek ingetekend.

In deze boerderij woonde Dieks Kamphuis met zijn gezin.

Dieks werd ook wel Lappe Dieks genoemd.

Als in 1931 Jan-Willem Boezelman met z'n broer Hendrik Jan, vader Hendrik Boezelman en moeder Uiltje (Aaltje) Ramerman van Junne naar Lemele komen huren ze een boerderij van de familie van der Wijck.

Deze boerderij aan de Lemelerweg is bij velen nog bekend als de boerderij van de familie Paarhuis. (nabij de camping de Lemelersch)

In deze boerderij woonde ene Blickman, vandaar dat dit gebied ook

De huidige boerderij van mevr. Boezelman

wel het Blik word genoemd.

In 1937 trekt de familie naar de boerderij aan de Doorsteeg en in 1943 trouwt Jan-Willem met Geertje Grefelman.

Deze boerderij wordt gehuurd van de gebroeders Flip en Henk Valkenburg uit Ommen.

In 1953 kan de familie Boezelman deze boerderij kopen.

Jan Willem Boezelman en Geertje Grefelman krijgen zes kinderen, Hendrik-Jan (1945), Herman (1947), Aaltje (1949), Henk (1952), Harry (1955), en Hennie (1959).

Naast het boeren had Jan-Willem ook een melkriet tot 1959. De vader van Jan-Willem overleed in 1953 en zijn moeder in 1972.

Jan-Willem overleed 24 oktober 2000.

Wij willen graag nadere informatie over de familie Kamphuis, de vorige bewoners van deze boerderij.

Seine Seigers en Hendrik van Luinen

Van wie
iene??

bin ie d'r

Omdat de meeste informatie van vóór 1811 over Lemele en Archem al gepubliceerd is in vorige nummers wil ik proberen wat aanvullende informatie geven over de geslachten die op de besproken boerderijen gewoond hebben of nog wonen.

Het geslacht Boezelman komt voor zover ik kan nagaan uit de buurtschap Magel(d)e in den Ham en ik begin met Derk en Marrigje.

- A. Derk gehuwd met Marrigje ~Jansen woonde op Boezelmans in Magelde in het schoutambt Den Ham.
Uit dit huwelijk wordt Mannes geboren zie onder B.

- B. Mannes~Derks, geboren rond 1754 op Boezelmans in Magelde en overleden in 1828 te Den Ham.
Hij trouwde met Harmina~Gerrits Horstink.
Uit dit huwelijk worden geboren:
1. Maria geboren 1793
  2. Hendrik Jan geboren 1795, overleden 1875 te Den Ham
  3. Gerridina geboren 1798, overleden 1864 te Den Ham
  4. Hendrikjen geboren 1799
  5. Gerrit volgt onder C.
  6. Jan Willem volgt onder D.
- C. Gerrit Boezelman geboren 22-11-1803 te Den Ham, overleden 10-3-1864 te Lemele. (Nog niet begraven te Lemele, want de begraafplaats in Lemele begint in 1868)
Gerrit trouwt in 1836 met Dina Bergman, geboren in 1812, overleden in 1894 te Lemele, dochter van Hendrik Bergman en Harmina Jansen uit Lemele.
Uit dit huwelijk worden geboren:
1. Hermina, geboren in 1838, overleden in 1901, zij trouwt in 1861 met Gerrit Praas
  2. Hendrikje, geboren 1841, overleden in 1924, zij trouwt met Willem Voortman, zoon van Gerrit Jan Voortman en Lamberdina Kromhof. Willem was eerder getrouwd met Hendrikje Remmink, dochter van Jan Remmink en Elsje Klein Huismink. Uit dat eerste huwelijk was ook een dochter Elsje Voortman. Hier hebben we twee Elsjes van de vier Elsjes uit een eerder artikel.
  3. Hendrika, geboren in 1849, overleden in 1858
  4. Jennigje, geboren in 1854, overleden in 1887, zij trouwt in 1881 met Jan Hendrik Reimink.
- D. Jan Willem Boezelman geboren in 1810 in Den Ham, overleden in 1890 in Ambt Ommen (Arriën). Hij trouwt in 1848 met Hendrikje Mooijers, geboren in 1828, overleden in 1893 in Ambt Ommen, dochter van Albert Mooijers en Gerridina Meijerink.
Uit dit huwelijk worden geboren:
1. Albert, geboren in 1850, overleden in 1914, trouwt in 1883 met Gerridina Dubbink.
  2. Harmina, geboren in 1854, overleden in 1887, trouwt in 1875 met Gerrit Veurink.

3. Gerridina, geboren in 1867, overleden in 1911 trouwt in 1894 met Willem Nijenhuis, zoon van Teunis Nijenhuis en Geertje Wunnink.
  4. Gerrit, geboren in 1868, overleden in 1914 trouwt in 1894 met Geertje Geertman, dochter van Roelof Geertman en Geesje Hogenkamp.
  5. Hendrik volgt onder E.
- E. Hendrik Boezelman, geboren in 1871 in Arriën, overleden in 1953 te Lemele.
Hendrik trouwt in 1900 met Hendrikje Boskamp, geboren in 1872, dochter van Hendrik Boskamp en Aaltje Hageman. Uit dit huwelijk worden twee kinderen geboren die heel jong overlijden. Hendrikje overlijdt in 1911 en Hendrik trouwt in 1915 met Aaltje Ramerman, geboren in 1891 in Oud Leusen, overleden in 1972 te Lemele.
Uit dit huwelijk worden geboren:
1. Hendrik Jan geboren in 1916, overleden 1945 te Lemele.
  2. Jan Willem volgt onder F.
  3. Doodgeboren kind in 1924
  4. Derkjen geboren in 1927, overleden in hetzelfde jaar.
- F. Jan Willem Boezelman geboren in 1918, overleden 2000 te Lemele trouwt in 1943 met Geertje Grefelman, dochter van Hermannus Grefelman en Hermina Ekkelkamp.

Dick Vos

Register van Naamsaanneming Ommen

Zoals beloofd het gedeelte van Archen en Giethmen uit het Register van Naamsaanneming van Ommen. In Archem komen veel minder bekende namen voor dan in Lemele, omdat daar meestal pachtboeren woonden die vertrokken zijn.

Eerst Archem:

<i>Oude naam</i>	<i>Nieuwe naam</i>	<i>Kinderen</i>	<i>Lftd</i>
Jan Egberts	Jan Bone	Egbert	9
		Jan	7
		Mannes	4
		Jennigje	?
Derk Willems	Derk Huisjen	Aaltje	11
		Willem	8
		Fenne	6
Hendrika Lubbers	Hendrika Wolters	Derk	31
		Gerrit	22
		Lefert	16
		Hendrik	14
		Gerridina	28(Ham)
		Jennigje	25
		Wolter	6
		Jennigje	½
Gerrit	6 (Ham)		
Adriaan Hannessen	Adriaan Butink		
Gerrit Jan Beltman	Gerrit Jan Beltman		
Berent Potheine	Berent Potheine	Lubbert	22
		Gerridina	25
		Hendrikje	16
		Aleida	¼
Gerrit Jan Reimink	Gerrit Jan Reimink	Margje	24
		Roelofje	22H'berg)

		Jan Hendri	19
		Jan	16(Lemele
		Jannes	13
		Evertje	¼(H'berg
Jan Derks	Jan Strüvink	Hendrikje	8
		Jan Albert	7
		Dina	4
		Martha	11/2
Gerrit Derks	Gerrit Zwinselkamp	Derk	7
		Jennigje	4
Gerrit Roelofs	Gerrit Roelofs	Geertje	19
		Dina	7
		Hendrikje	10
Jan Roelofs	Jan Roelofs	Hendrik	23
		Gerrit	16
		Dina	19(H'berg
		Berendina	14
Jan Alberts Marsman	Jan Alberts Marsman	Willem	29
		Hermannus	18
		Geertje	27(Dalfsen
		Hendrika	25
		Harmina	21
		Fenne	28
Jan Hendrik Kiezemaat	Jan Hendrik Kiezemaat		
Jan Boomhuis	Jan Haarsman		
Janna Gerrits	Janna Haarsman	Willem	32
		Dina	40(Wijhe
		Hendrika	38(Dalfsen
		Aaltje	36
Teunis Jansen	Teunis Berends		
Jan Nijkamp	Jan Nijkamp	Gerrit	3

Maria Mannessen	Maria Mannessen	Mannes	31 Wijhe
		Frerik	28 Archem
		Jan	19 Archem
		Martha	32 Hdoorn
Albert Bone	Albert Bone	Jennigje	7
		Gerridina	6
		Aleida	2
Gerrit Jan Stapelberg	Gerrit Jan Stapelberg	Gerrit	15
		Lubbertus	3
		Jennigje	9
		Hendrika	½
Albert Klein Lugtebelt	Albert Klein Lugtebelt	Albert	13
		Dina	7
		Arend	2
Evert Hendriks	Evert Blikman	Mannes	11
Harmen Hendriks	Harmen Wolters	Hendrik	13
		Gerri	10
		Maria	7
		Margje	3
		Hendrikjan	1
Berendje Lubbers	Berentje Nijkamp	Derk	21 Beerse
		Hendrik	12 Archem
		Hendrikje	29 Archem
		Mina	15 Archem
Hendrik Willems	Hendrik Zantman	Willem	10
		Maria	3
		Jennigje	1
Jan Jansen	Jan Rotman	Jennigje	20
		Janna	16
		Mannes	15
		Willem	11

		Hendrik	8
Hendrik Gerrits	Hendrik Gerritsen	Gerrit	11
		Maria	9
		Mannes	6
		Antonie	2
Jan Jans	Jan Beltman	Jennigje	34 Gietem
		Janna	32 Hdoorn
		Gerridina	26 Zwolle
		Elsje	24 Lemele
		Geertje	16 Gietem
Adolf Hendriks	Adolf Lugtebelt	Johanna Maria	33 Archem
		Gerrit Hendrik	26 Archem
		Dina	21 Archem
		Hendrika	17 Archem
		Adolfina	24 Heerde
Harmen Hendriks	Harmen Lucassen	Harmen Jan	27 Hardenberg
		Gerrit Jan	26 Gietem
		Hendrika	12 Archem
		Hendrikjen	8 Archem
		Gerrit	4 Archem
		Engbertjan	2 Archem
<i>Volgende keer de rest van Archem en Giethmen Dick Vos</i>			
A	Jan Harms	Harmen Marsman	Hendrika
	9		Jennigje 3
G	Jan Misvoorde	Jan Bosch	Gerit Jan 8
EerdeLefert Hendriks	Lefert Marsman	Hendrikjan	9
		Fredrikus	5
G	Jan Marsman	Jan Marsman	Fen- nigje 15

De Ballade van de Boer

Deur Annie Slots

Dit gedicht kuj niet allenig veudraagen, mar ok zingen op de wiese van:

“t Gef allemoal niks want wiej holt van mekaer”

Het veurjoar was vrogger een heel drukke tied
De boer was op 't laand wel de meeste uurn kwiet
De grond mos eploegd wödn, de mest was estreid
De zodebemester wödt noe löag edreid

De rogge ezeit en de jappel epot
En suukerwottels op riege guunk mangs niet zo vlot
Het peerd was beslist elke dag in de weer
Waar noe grote trekkers op 't laand goat te keer

Het heuj wödn e öpperd het weer leek neet bes
Het goldgele graan golfde oaver de es
De zich was ehaard en het meien kon beginnen
De bindsters stunden kloar om de rogge te binden

Het melken det guunk nog gewoon met de haand
Ie kon der bie zitten op stal en in 't laand
De beeste stunden vaste de wintertied deur
De zommer was buutn een vrieheid veur heur

En noe loopt de meesten zo lös in de stal
De heurns bint ze kwiet das 't gekke van al
Met melkenstied hoof ie niet meer noar de koe
De beeste die komt noe massaal noar oe toe

*De motte zit vaste de beeste loopt lös
De kíp'n die vliegt niet meer 's oamds noar het nös
Die zit an één kloete met zien drieën in 't gaas
't Is allemoal veraandert al is het mangs dwaas*

*Mar vrogger of noe och de boer giet vedan
Lange daeng in de wekke doar kump het op an
Bie nach en bie ontied het werk mut wel deur
Een boer stelt zien dieren beslist niet teleur*

*En toch al die regels doar baalte zo van
Hé mut nog zo völle, wat bint ze van plan
De minas, het quotum, het duuzelt em mangs
Papieren vol regels, woar bint ze met gangs*

*Loat boeren de vrieheid dat is wel vertrouwd
Dit keurslief is iets det em heel erg benauwd
Natuur of het landschap det is niet zo'n toer
Det wodt toch ekoesterd deur iedere boer!*

Colofon:

Bestuur Stichting 't Lemels Arfgoed

M. Wilts, Korteveldeweg 2, 8148 RE Lemele voorzitter

A. Pouw, Glintweg 1, 8148 RM Lemele secretaris

D. Vos, Huusminkstg 1, 8148 PR Lemele penningmeester

B. Manenschijn, Maanweg 2, 8148 RV Lemele lid

B. Duerink, Lemelerweg 41, 8148 PB Lemele lid

Bankrelatie: Rabobank Ommen - Rek.nr. 34.89.36.877

Kontaktpersonen werkgroepen:

Geschiedenis van winkels en bedrijven:

Bert Duerink, tel.: 331216

Boerderij, straat- en veldnamen onderzoek

Adri Pouw, tel.: 331455

Samenhang families/voorouderonderzoek

Dick Vos, tel.: 331729

Klederdracht:

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

Oude ambachten en werktuigen:

Gerrit Jan Hallink, tel.: 331774

Vormgeving en redactie: Dick Vos

Het tijdschrift "t Lemels Arfgoed" verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement (donateur) wordt geacht aan het begin van het jaar te zijn ingegaan en kost voor inwoners van Lemele minimaal € 5,- en voor belangstellenden buiten Lemele minimaal € 7,50 in verband met portokosten.

Bij betaling door overschrijving bij "Mededelingen" adres en woonplaats vermelden omdat op de rekeningafschriften alleen de naam wordt vermeld.

Overname van artikelen alleen na toestemming van de auteur.